

dysgymraeg.cymru
learnwelsh.cymru
Morgannwg / Glamorgan

dysgymraeg.cymru
learnwelsh.cymru
Gwent

Gair o Gymorth Llyfr Gramadeg Sylfaen

Cynnwys

1. Gwell nag athro yw ymarfer!
2. Ydych chi'n cofio'r amser presennol?
3. Y dyfodol – bod
4. Yr amser gorffennol cryno – berfau afreolaidd
5. Yr amser gorffennol cryno – berfau afreolaidd – y negyddol
6. Yr amser gorffennol cryno – Mynd
7. Yr amser gorffennol cryno – Gwneud
8. Yr amser gorffennol cryno – Dod
9. Yr amser gorffennol cryno – Cael
10. Sy!
11. Baswn, Dylwn, Gallwn!
12. Rhaid!
13. Y goddefol – ces i fy ngeni
14. Mynegi Barn – dw i'n meddwl bod
15. Arddodiaid – am, ar, at, wrth, o, i
16. Y dyfodol cryno – berfau afreolaidd
17. Y dyfodol cryno – berfau afreolaidd – y negyddol
18. Y dyfodol cryno – Mynd
19. Y dyfodol cryno – Gwneud
20. Y dyfodol cryno – Cael
21. Y dyfodol cryno – Dod
22. Blwyddyn, Blynedd, Blwydd!
23. Cymharu
24. Cymharu – ansoddeiriau afreolaidd
25. Pa mor ?
26. Gorchmynion!
27. Trefnolion – 1af, 2il, 3ydd
28. Y Calendr Cymraeg

GWELL NAG ATHRO YW YMARFER

PRACTICE MAKES PERFECT

AT A GLANCE (*Examples shown in the first person*)

Dw i'n gweithio I'm working / I work

Dw i wedi gweithio I have worked

Ro'n i'n (Roeddwn i'n) gweithio I was working

Ro'n i (Roeddwn i) wedi gweithio I had worked

Gweithiais I I worked

Gwnes i weithio I worked

Bydda i'n gweithio I will be working

Bydda i wedi gweithio I will have worked

Gweithia i I'll work

Galla i weithio I can work

Baswn i'n gweithio I would work

Baswn i wedi gweithio I would have worked

Hoffwn i weithio I would like to work

Gallwn i weithio I could work

Dylwn i weithio I should work

Dylwn i fod yn gweithio I should be working

Dylwn i fod wedi gweithio I should have worked

Gair o Gymorth

Ydych chi'n cofio?

	I am	I was	I will be
I	Dw i	Ro'n i	Bydda i
You	Rwyt ti	Ro't ti	Byddi di
He	Mae e	Roedd e	Bydd e
She	Mae hi	Roedd hi	Bydd hi
Sion a Sian	Mae Sion a Sian	Roedd Sion a Sian	Bydd Sion a Sian
The children	Mae'r plant	Roedd y plant	Bydd y plant
We	'Dyn ni	Ro'n ni	Byddwn ni
You	Dych chi	Ro'ch chi	Byddwch chi
They	Maen nhw	Ro'n nhw	Byddan nhw

	I'm not	I wasn't	I won't be
I	Dw i ddim	Do'n i ddim	Fydda i ddim
You	Dwyt ti ddim	Do't ti ddim	Fyddi di ddim
He	Dyw e ddim	Doedd e ddim	Fydd e ddim
She	Dyw hi ddim	Doedd hi ddim	Fydd hi ddim
Sion a Sian	Dyw Sion a Sian ddim	Doedd Sion a Sian ddim	Fydd Sion a Sian ddim
The children	Dyw'r plant ddim	Doedd y plant ddim	Fydd y plant ddim
We	'Dyn ni ddim	Do'n ni ddim	Fyddwn ni ddim
You	Dych chi ddim	Do'ch chi ddim	Fyddwch chi ddim
They	'Dyn nhw ddim	Do'n nhw ddim	Fyddan nhw ddim

Y Dyfodol - Bod

	Statement (..... will be)	Negative (..... won't be)	Question (Will be?)
I	Bydda i	Fydda i ddim	Fydda i?
You	Byddi di	Fyddi di ddim	Fyddi di?
He	Bydd e	Fydd e ddim	Fydd e?
She	Bydd hi	Fydd hi ddim	Fydd hi?
Dafydd	Bydd Dafydd	Fydd Dafydd ddim	Fydd Dafydd?
Mair	Bydd Mair	Fydd Mair ddim	Fydd Mair?
The children	Bydd y plant	Fydd y plant ddim	Fydd y plant?
Sion a Sian	Bydd Sion a Sian	Fydd Sion a Sian ddim	Fydd Sion a Sian?
We	Byddwn ni	Fyddwn ni ddim	Fyddwn ni?
You	Byddwch chi	Fyddwch chi ddim	Fyddwch chi?
They	Byddan nhw	Fyddan nhw ddim	Fyddan nhw?

Bydda i'n mynd i'r
gwaith yfory.

Fydd Dafydd ddim
yn mynd i'r ysbyty.

Fyddwch chi'n prynu
car newydd eleni?

Gair o Gymorth

Yr Amser Gorffennol Cryno - Berfau Afreolaidd

The Short Form Past Tense – Irregular Verbs

	I went	I did/made	I came	I had/got
I	Es i	Gwnes i	Des i	Ces i
You	Est ti	Gwnest ti	Dest ti	Cest ti
He	Aeth e	Gwnaeth e	Daeth e	Cafodd e
Aeth Dafydd	Gwnaeth Dafydd	Daeth Dafydd	Cafodd Dafydd	Aeth Dafydd
Dafydd	Aeth Dafydd	Gwnaeth Dafydd	Daeth Dafydd	Cafodd Dafydd
Mair	Aeth Mair	Gwnaeth Mair	Daeth Mair	Cafodd Mair
Dafydd a Mair	Aeth Dafydd a Mair	Gwnaeth Dafydd a Mair	Daeth Dafydd a Mair	Cafodd Dafydd a Mair
The children	Aeth y plant	Gwnaeth y plant	Daeth y plant	Cafodd y plant
We	Aethon ni	Gwnaethon ni	Daethon ni	Cawson ni
You	Aethoch chi	Gwnaethoch chi	Daethoch chi	Cawsoch chi
They	Aethon nhw	Gwnaethon nhw	Daethon nhw	Cawson nhw

Gair o Gymorth

Yr Amser Gorffennol Cryno - Berfau Afreolaidd – Y Negyddol The Short Form Past Tense – Irregular Verbs – The Negative

	I didn't go	I didn't do/make	I didn't come	I didn't have/get
I	Es i ddim	W nes i ddim	D des i ddim	C hes i ddim
You	Est ti ddim	W nest ti ddim	D dest ti ddim	C hest ti ddim
He	Aeth e ddim	W naeth e ddim	D daeth d ddim	Ch afo <u>d</u> d e ddim
She	Aeth hi ddim	W naeth hi ddim	D daeth hi ddim	Ch afo <u>d</u> d hi ddim
Mair	Aeth Mair ddim	W naeth Mair ddim	D daeth Mair ddim	Ch afo <u>d</u> d Mair ddim
Dafydd	Aeth Dafydd ddim	W naeth Dafydd ddim	D daeth Dafydd ddim	Ch afo <u>d</u> d Dafydd ddim
Dafydd a Mair	Aeth Dafydd a Mair ddim	W naeth Dafydd a Mair ddim	D daeth Dafydd a Mair ddim	Ch afo <u>d</u> d Dafydd a Mair ddim
The children	Aeth y plant ddim	W naeth y plant ddim	D daeth hi ddim	Ch afo <u>d</u> d hi ddim
We	Aethon ni ddim	W naethon ni ddim	D daethon ni ddim	Ch awson ni ddim
You	Aethoch chi ddim	W naethoch chi ddim	D daethoch chi ddim	Ch awsoch chi ddim
They	Aethon nhw ddim	W naethon nhw ddim	D daethon nhw ddim	Ch awson nhw ddim

Yr Amser Gorffennol Cryno / The Short Form Past Tense - Mynd (To Go)

	Positive statement (..... went)	Negative statement (..... didn't go)	Question (Did go?)
I	Es i	Es i ddim	Es i?
You	Est ti	Est ti ddim	Est ti?
He	Aeth e	Aeth e ddim	Aeth e?
She	Aeth hi	Aeth hi ddim	Aeth hi?
Dafydd	Aeth Dafydd	Aeth Dafydd ddim	Aeth Dafydd?
Mair	Aeth Mair	Aeth Mair ddim	Aeth Mair?
Dafydd a Mair	Aeth Dafydd a Mair	Aeth Dafydd a Mair ddim	Aeth Dafydd a Mair?
The children	Aeth y plant	Aeth y plant ddim	Aeth y plant?
We	Aethon ni	Aethon ni ddim	Aethon ni?
You	Aethoch chi	Aethoch chi ddim	Aethoch chi?
They	Aethon nhw	Aethon nhw ddim	Aethon nhw?

Es i i'r gwaith
ddoe

Aeth Dafydd
ddim i'r ysbyty

Aethon nhw ar
wyliau eleni?

Yr Amser Gorffennol Cryno / The Short Form Past Tense - Gwneud (To Make / To Do)

	Positive statement (..... did / made)	Negative statement (..... didn't do / make)	Question (Did do / make?)
I	Gwnes i	Wnes i ddim	Wnes i?
You	Gwnest ti	Wnest ti ddim	Wnest ti?
He	Gwnaeth e	Wnaeth e ddim	Wnaeth e?
She	Gwnaeth hi	Wnaeth hi ddim	Wnaeth hi?
Dafydd	Gwnaeth Dafydd	Wnaeth Dafydd ddim	Wnaeth Dafydd?
Mair	Gwnaeth Mair	Wnaeth Mair ddim	Wnaeth Mair?
Dafydd a Mair	Gwnaeth Dafydd a Mair	Wnaeth Dafydd a Mair ddim	Wnaeth Dafydd a Mair?
The children	Gwnaeth y plant	Wnaeth y plant ddim	Wnaeth y plant?
We	Gwnaethon ni	Wnaethon ni ddim	Wnaethon ni?
You	Gwnaethoch chi	Wnaethoch chi ddim	Wnaethoch chi?
They	Gwnaethon nhw	Wnaethon nhw ddim	Wnaethon nhw?

Gwnes i'r
gwely y bore
'ma

Wnaeth Dafydd
ddim gwaith
cartref

Wnaethon nhw'r
cinio neithiwr?

Yr Amser Gorffennol Cryno / The Short Form Past Tense - Dod (To Come)

	Positive statement (..... came)	Negative statement (..... didn't come)	Question (Did come?)
I	Des i	Ddes i ddim	Ddes i?
You	Dest ti	Ddest ti ddim	Ddest ti?
He	Daeth e	Ddaeth e ddim	Ddaeth e?
She	Daeth hi	Ddaeth hi ddim	Ddaeth hi?
Dafydd	Daeth Dafydd	Ddaeth Dafydd ddim	Ddaeth Dafydd?
Mair	Daeth Mair	Ddaeth Mair ddim	Ddaeth Mair?
Dafydd a Mair	Daeth Dafydd a Mair	Ddaeth Dafydd a Mair ddim	Ddaeth Dafydd a Mair?
The children	Daeth y plant	Ddaeth y plant ddim	Ddaeth y plant?
We	Daethon ni	Ddaethon ni ddim	Ddaethon ni?
You	Daethoch chi	Ddaethoch chi ddim	Ddaethoch chi?
They	Daethon nhw	Ddaethon nhw ddim	Ddaethon nhw?

Des i i'r gwaith
yn y car.

Ddaeth Dafydd
ddim i'r tafarn.

Ddaethon nhw
ar y trêñ?

Yr Amser Gorffennol Cryno / The Short Form Past Tense - Cael (To Have / To Get)

	Positive statement (..... had / got)	Negative statement (..... didn't have / get)	Question (Did have / get?)
I	Ces i	Ches i ddim	Ges i?
You	Cest ti	Chest ti ddim	Gest ti?
He	Cafodd e	Chafodd e ddim	Gafodd e?
She	Cafodd hi	Chafodd hi ddim	Gafodd hi?
Dafydd	Cafodd Dafydd	Chafodd Dafydd ddim	Gafodd Dafydd?
Mair	Cafodd Mair	Chafodd Mair ddim	Gafodd Mair?
Dafydd a Mair	Cafodd Dafydd a Mair	Chafodd Dafydd a Mair ddim	Gafodd Dafydd a Mair?
The children	Cafodd y plant	Chafodd y plant ddim	Gafodd y plant?
We	Cawson ni	Chawson ni ddim	Gawson ni?
You	Cawsoch chi	Chawsoch chi ddim	Gawsoch chi?
They	Cawson nhw	Chawson nhw ddim	Gawson nhw?

Ces i goffi y
bore 'ma

Chafodd Dafydd
ddim coffi,
cafodd e de

Gawson nhw sglodion i
ginio neithiwr?

Gair o Gymorth - Sy!

Pwy? Beth? Faint? + sy'n + berf/verb

Pwy sy'n dawnsio? <i>Who is dancing?</i>	Pwy + sy + 'n + berf
Faint sy'n mynd? <i>How many are going?</i>	Faint + sy + 'n + berf
Beth sy'n digwydd? <i>What's happening?</i>	Beth + sy + 'n + berf

Pwy? Beth? Faint? + sy'n + treiglad meddal + ansoddair/adjective

Pwy sy'n hapus? <i>Who is happy?</i>	Pwy + sy + 'n + ansoddair
Faint sy'n dost? <i>How many are ill?</i>	Faint + sy + 'n + ansoddair
Beth sy'n drwm? <i>What's heavy?</i>	Beth + sy + 'n + ansoddair

Pwy? Beth? Faint? + arddodiad/preposition

Pwy sy yn y tîm? <i>Who is in the team?</i>	Pwy + sy + arddodiad
Faint sy mewn tîm? <i>How many are in a team?</i>	Faint + sy + arddodiad
Beth sy dan y bwrdd? <i>What's under the table?</i>	Beth + sy + arddodiad

Ond

Pwy yw/ydy e? <i>Who is he</i>	Pwy yw'r/ydy'r meddyg? <i>Who is the doctor?</i>
Faint yw/ydy e? <i>How much is it?</i>	Faint yw'r/ydy'r tocynnau? <i>How much are the tickets?</i>
Beth yw/ydy e? <i>What is it/he?</i>	Beth yw'r/ydy'r dyddiad <i>What's the date?</i>

Cofiwch hefyd!

'Dw i'n nabod rhywun sy'n* cadw geifr! (*Does dim "pwy" yma achos does dim cwestiwn) Fi sy biau hwnna!	I know someone who* keeps goats! That's mine! (It's me who owns that)
--	--

Would, Should, Could!

Would go	If I were to go	Would like to go
Baswn i'n mynd Baset ti'n mynd Basai fe'n mynd Basai hi'n mynd Bases ni'n mynd Basech chi'n mynd Bases nhw'n mynd Basai Dafydd yn mynd Basai Sian yn mynd Basai'r plant yn mynd	Taswn i'n mynd Taset ti'n mynd Tasai fe'n mynd Tasai hi'n mynd Tasen ni'n mynd Tasech chi'n mynd Tasen nhw'n mynd Tasai Dafydd yn mynd Tasai Sian yn mynd Tasai'r plant yn mynd	Hoffwn i fynd Hoffet ti fynd Hoffai fe fynd Hoffai Dafydd fynd Hoffai hi fynd Hoffai Sian fynd Hoffen ni fynd Hoffech chi fynd Hoffen nhw fynd Hoffai'r plant fynd
Could go	Should go	Should have gone* (for information)
Gallwn i fynd Gallet ti fynd Gallai fe fynd Gallai hi fynd Gallen ni fynd Gallech chi fynd Gallen nhw fynd Gallai Dafydd fynd Gallai Sian fynd Gallai'r plant fynd	Dylwn i fynd Dylet ti fynd Dylai fe fynd Dylai hi fynd Dylen ni fynd Dylech chi fynd Dylen nhw fynd Dylai Dafydd fynd Dylai Sian fynd Dylai'r plant fynd	Dylwn i fod wedi mynd Dylet ti fod wedi mynd Dylai fe fod wedi mynd Dylai hi fod wedi mynd Dylen ni fod wedi mynd Dylech chi fod wedi mynd Dylen nhw fod wedi mynd Dylai Dafydd fod wedi mynd Dylai Sian fod wedi mynd Dylai'r plant fod wedi mynd

Cofiwch y negyddol!

Faswn i ddim yn mynd, tasai dim rhaid i fi / I wouldn't go if I didn't have to.
 'Taswn i ddim yn dost, baswn i'n mynd i'r cyngerdd / If I wasn't ill, I would go to the concert.
 Ddylwn i ddim gwario gormod o arian heddiw / I shouldn't spend too much money today.
 Allwn i ddim yfed deg peint o gwrw! / I couldn't drink ten pints of beer!
 Hoffwn i ddim byw mewn dinas fawr / I wouldn't like to live in a large city.

Rhaid!

Must / have to	Had to	Will have to
(Mae) rhaid i fi (Mae) rhaid i ti (Mae) rhaid iddo fe (Mae) rhaid iddi hi (Mae) rhaid i ni (Mae) rhaid i chi (Mae) rhaid iddyn nhw (Mae) rhaid i Dafydd (Mae) rhaid i Sian (Mae) rhaid i'r plant	Roedd rhaid i fi Roedd rhaid i ti Roedd rhaid iddo fe Roedd rhaid iddi hi Roedd rhaid i ni Roedd rhaid i chi Roedd rhaid iddyn nhw Roedd rhaid i Dafydd Roedd rhaid i Sian Roedd rhaid i'r plant	Bydd rhaid i fi Bydd rhaid i ti Bydd rhaid iddo fe Bydd rhaid iddi hi Bydd rhaid i ni Bydd rhaid i chi Bydd rhaid iddyn nhw Bydd rhaid i Dafydd Bydd rhaid i Sian Bydd rhaid i'r plant
Would have to	If had to	+ Treiglad meddal
Basai rhaid i fi Basai rhaid i ti Basai rhaid iddo fe Basai rhaid iddi hi Basai rhaid i ni Basai rhaid i chi Basai rhaid iddyn nhw Basai rhaid i Dafydd Basai rhaid i Sian Basai rhaid i'r plant	Tasai rhaid i fi Tasai rhaid i ti Tasai rhaid iddo fe Tasai rhaid iddi hi Tasai rhaid i ni Tasai rhaid i chi Tasai rhaid iddyn nhw Tasai rhaid i Dafydd Tasai rhaid i Sian Tasai rhaid i'r plant	T > D C > G P > B B > F G > / D > Dd Ll > L M > F Rh > R

Cofiwch y negyddol!

Does dim rhaid i fi brynu petrol heddiw / **I don't have to** buy petrol today

Doedd dim rhaid i fi fynd i'r gwaith ddoe / I didn't have to go to work yesterday

Fydd dim rhaid i fi ffonio'r banc heddiw / I won't have to phone the bank today

Fasai dim rhaid i fi smwddio heno, taswn i wedi smwddio ddoe / I wouldn't have to iron tonight, if I had ironed yesterday

Tasai dim rhaid i fi golli pwysau, baswn i'n gallu cael sglodion i de! / If i didn't have to lose weight, I would be able to have chips for tea!

Cofiwch hefyd!

Rhaid i fi beidio â bwyta siocled bob dydd! / **I must not** each chocolate every day!

Gair o Gymorth - Y Goddefol – The Passive

To create the passive pattern (when something happens to the subject), you need to combine 4 familiar elements:

I had + pronoun (e.e. fy, dy, ei, ei, ein, eich, eu + **treiglad** os oes angen / if necessary) + verb:

E.e: I was born > Ces i + fy (+treiglad) + geni > **Ces i fy ngeni**

I was brought up > Ces i + fy (+treiglad) + magu > **Ces i fy magu**

I was paid > Ces i + fy (+ treiglad) + talu > **Ces i fy nhalu**

Ydych chi'n cofio:

Ces i fy ngeni	fy + tr. trwynol
Cest ti dy eni	dy + tr. meddal
Cafodd e ei eni	ei + tr. meddal
Cafodd Dafydd ei eni	ei + tr. meddal
Cafodd hi ei geni	ei + tr. llaes
Cafodd Mair ei geni	ei + tr. llaes
Cawson ni ein geni	ein (dim treiglad)
Cawsoch chi eich geni	eich (dim treiglad)
Cawson nhw eu geni	eu (dim treiglad)
Cafodd Dafydd a Mair eu geni	eu (dim treiglad)

Gair o Gymorth

Mynegi Barn – Expressing An Opinion

‘Dw i’n meddwl bod / I think that

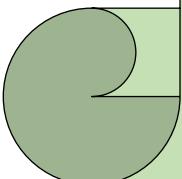
‘Dw i’n meddwl fy mod i’n dost	I think that I’m ill
‘Dw i’n meddwl dy fod ti’n hwyr	I think that you’re late
‘Dw i’n meddwl ei fod e’n brysur	I think that he’s busy
‘Dw i’n meddwl ei bod hi’n iawn	I think that she’s okay/right
‘Dw i’n meddwl ein bod ni’n barod	I think that we are ready
‘Dw i’n meddwl eich bod chi’n gynnar	I think that you are early
‘Dw i’n meddwl ein bod ni’n ddiog	I think that we are lazy
‘Dw i’n meddwl eu bod nhw’n dawel	I think that they are quiet

‘Dw i’n meddwl bod Aled yn gweithio
‘Dw i’n meddwl bod Sian yn brysur
‘Dw i’n meddwl bod y plant yn yr ysgol
‘Dw i’n meddwl bod fy ffrind yn hapus iawn
‘Dw i’n meddwl eu bod nhw’n byw yn Nhreorci
‘Dw i’n meddwl ein bod ni’n mynd i werthu’r tŷ eleni

Cofiwch!

Fy **mod i / dy **fod** ti / ei **fod** e (that he)**

Does dim treiglad gyda’r lleill (the others)!

Gair o Gymorth – Arddodiaid (Prepositions)

Am

Amdana i
Amdanat ti
Amdano fe
Amdani hi
Amdanon ni
Amdanoch chi
Amdanyn nhw

Ar

Arna i
Arnat ti
Arno fe
Arni hi
Arnon ni
Arnoch chi
Arnyn nhw

At

Ata i
Atat ti
Ato fe
Ati hi
Aton ni
Atoch chi
Atyn nhw

Wrth

Wrtho i
Wrthot ti
Wrtho fe
Wrthi hi
Wrthon ni
Wrthoch chi
Wrthyn nhw

O

Ohono i
Ohonot ti
Ohono fe
Ohoni hi
Ohonon ni
Ohonoch chi
Ohonyn nhw

I

i fi
i ti
iddo fe
iddi hi
i ni
i chi
iddyn nhw

Enghreifftiau - Examples!

Paid ag anghofio amdana i!

Dw i'n dwlu ar rygbi!

Anfonais i neges ato fe ddoe!

Beth ddwedaist ti wrthi hi neithiwr?

Rhaid iddyn nhw fynd i'r gwaith nawr!

**Dim ond dau ohonon ni sydd yma heddiw! Mae pawb
arall yn dost.**

Gair o Gymorth

Y Dyfodol Cryno - The Short Form Future Tense

Berfau Afreolaidd – Irregular Verbs

	I'll go	I'll do/make	I'll have/get	I'll come
I	Af i	Gwnaf i	Caf i	Dof i
You	Ei di	Gwnei di	Cei di	Doi di
He	Aiff e	Gwnaiff e	Caiff e	Daw e
She	Aiff hi	Gwnaiff hi	Caiff hi	Daw hi
Dafydd	Aiff Dafydd	Gwnaiff Dafydd	Caiff Dafydd	Daw Dafydd
Mair	Aiff Mair	Gwnaiff Mair	Caiff Mair	Daw Mair
Dafydd a Mair	Aiff Dafydd a Mair	Gwnaiff Dafydd a Mair	Caiff Dafydd a Mair	Daw Dafydd a Mair
The children	Aiff y plant	Gwnaiff y plant	Caiff y plant	Daw'r plant
We	Awn ni	Gwnawn ni	Cawn ni	Down ni
You	Ewch chi	Gwnewch chi	Cewch chi	Dewch chi
They	Ân nhw	Gwnân nhw	Cân nhw	Dôn nhw

Gair o Gymorth

Y Dyfodol Cryno - The Short Form Future Tense

Berfau Afreolaidd – Irregular Verbs

Y Negyddol – The Negative

	I won't go	I won't do/make	I won't have/get	I won't come
I	Af i ddim	Wnaf i ddim	Chaf i ddim	Ddof i ddim
You	Ei di ddim	Wnei di ddim	Chei di ddim	Ddoi di ddim
He	Aiff e ddim	Wnaiff e ddim	Chaiff e ddim	Ddaw e ddim
She	Aiff hi ddim	Wnaiff hi ddim	Chaiff hi ddim	Ddaw hi ddim
Dafydd	Aiff Dafydd ddim	Wnaiff Dafydd ddim	Chaiff Dafydd ddim	Ddaw Dafydd ddim
Mair	Aiff Mair ddim	Wnaiff Mair ddim	Chaiff Mair ddim	Ddaw Mair ddim
Dafydd a Mair	Aiff Dafydd a Mair ddim	Wnaiff Dafydd a Mair ddim	Chaiff Dafydd a Mair ddim	Ddaw Dafydd a Mair ddim
The children	Aiff y plant ddim	Wnaiff y plant ddim	Chaiff y plant ddim	Ddaw'r plant ddim
We	Awn ni ddim	Wnawn ni ddim	Chawn ni ddim	Ddown ni ddim
You	Ewch chi ddim	Wnewch chi ddim	Chewch chi ddim	Ddewch chi ddim
They	Ân nhw ddim	Wnân nhw ddim	Chân nhw ddim	Ddôn nhw ddim

Y Dyfodol Cryno - Mynd (To Go)

	Statement (..... will go)	Negative (..... won't go)	Question (Will go?)
I	Af i	Af i ddim	Af i?
You	Ei di	Ei di ddim	Ei di?
He	Aiff e	Aiff e ddim	Aiff e?
She	Aiff hi	Aiff hi ddim	Aiff hi?
Dafydd	Aiff Dafydd	Aiff Dafydd ddim	Aiff Dafydd?
Mair	Aiff Mair	Aiff Mair ddim	Aiff Mair?
Dayff a Mair	Aiff Dafydd a Mair	Aiff Dafydd a Mair ddim	Aiff Dafydd a Mair?
The children	Aiff y plant	Aiff y plant ddim	Aiff y plant?
We	Awn ni	Awn ni ddim	Awn ni?
You	Ewch chi	Ewch chi ddim	Ewch chi?
They	Ân nhw	Ân nhw ddim	Ân nhw?

Af i i'r gwaith
yfory

Aiff Dafydd ddim
i'r ysbyty

Ân nhw i Ffrainc
ar wyliau eleni?

Y Dyfodol Cryno - Gwneud (To Make/Do)

	Statement (..... will go)	Negative (..... won't go)	Question (Will go?)
I	Gwnaf i	Wnaf i ddim	Wnaf i?
You	Gwnei di	Wnei di ddim	Wnei di?
He	Gwnaiff e	Wnaiff e ddim	Wnaiff e?
She	Gwnaiff hi	Wnaiff hi ddim	Wnaiff hi?
Dafydd	Gwnaiff Dafydd	Wnaiff Dafydd ddim	Wnaiff Dafydd?
Mair	Gwnaiff Mair	Wnaiff Mair ddim	Wnaiff Mair?
Dafydd a Mair	Gwnaiff Dafydd a Mair	Wnaiff Dafydd a Mair ddim	Wnaiff Dafydd a Mair?
The children	Gwnaiff y plant	Wnaiff y plant ddim	Wnaiff y plant?
We	Gwnawn ni	Wnawn ni ddim	Wnawn ni?
You	Gnewch chi	Wnewch chi ddim	Wnewch chi?
They	Gwnân nhw	Wnân nhw ddim	Wnân nhw?

Gwnaf i'r
gwaith yfory

Wnewch chi gau'r
drws, os gwelwch
yn dda?

Wnân nhw ddim
coffi achos does
dim coffi yn y jar!

Y Dyfodol Cryno - Cael (To Have / To Get)

	Statement (..... will have / get)	Negative (..... won't have / get)	Question (Will have / get?)
I	Caf i	Chaf i ddim	Gaf i?
You	Cei di	Chei di ddim	Gei di?
He	Caiff e	Chaiff e ddim	Gaiff e?
She	Caiff hi	Chaiff hi ddim	Gaiff hi?
Dafydd	Caiff Dafydd	Chaiff Dafydd ddim	Gaiff Dafydd?
Mair	Caiff Mair	Chaiff Mair ddim	Gaiff Mair?
Dafydd a Mair	Caiff Dafydd a Mair	Chaiff Dafydd a Mair ddim	Gaiff Dafydd a Mair?
The children	Caiff y plant	Chaiff y plant ddim	Gaiff y plant?
We	Cawn ni	Chawn ni ddim	Gawn ni?
You	Cewch chi	Chewch chi ddim	Gewch chi?
They	Cân nhw	Chân nhw ddim	Gân nhw?

Caf i goffi y bore 'ma

Chaiff Dafydd ddim
coffi, caiff e de

Gaf i fynd ir tŷ bach, os
gwelwch yn dda?

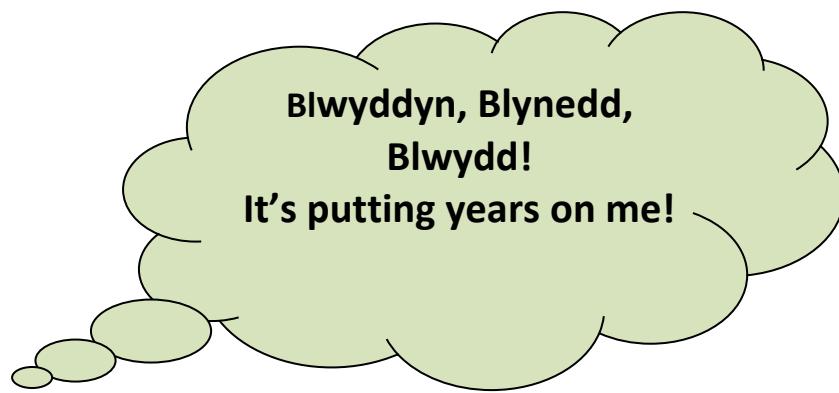
Y Dyfodol Cryno - Dod (To Come)

	Statement (..... will come)	Negative (..... won't come)	Question (Will come?)
I	Dof i	Ddof i ddim	Ddof i?
You	Doi di	Ddoi di ddim	Ddoi di?
He	Daw e	Ddaw e ddim	Ddaw e?
She	Daw hi	Ddaw hi ddim	Ddaw hi?
Dafydd	Daw Dafydd	Ddaw Dafydd ddim	Ddaw Dafydd?
Mair	Daw Mair	Ddaw Mair ddim	Ddaw Mair?
Dafydd a Mair	Daw Dafydd a Mair	Ddaw Dafydd a Mair ddim	Ddaw Dafydd a Mair?
The children	Daw'r plant	Ddaw'r plant ddim	Ddaw'r plant?
We	Down ni	Ddown ni ddim	Ddown ni?
You	Dewch chi	Ddewch chi ddim	Ddewch chi?
They	Dôn nhw	Ddôn nhw ddim	Ddôn nhw?

Dof i i'r gwaith
yn y car.

Ddaw Dafydd
ddim i'r tafarn.

Ddôn nhw i'r
parti?

Un flwyddyn

Cofiwch am y treiglad gyda "yn ôl"

Dwy flynedd

Ddwy flynedd **yn ôl**

Tair blynedd

Dair blynedd **yn ôl**

Pedair blynedd

Bedair blynedd **yn ôl**

Pum mlynedd

Bum mlynedd **yn ôl**

Chwe blynedd

Saith mlynedd

Wyth mlynedd

Naw mlynedd

Deg / deng mlynedd

Ddeg mlynedd **yn ôl**

Gyda rhifau mwy, dych chi'n gallu defnyddio rhif + o + flynyddoedd, e.e:
With larger numbers, you can use number + o + flynyddoedd, e.g:

'Dw i'n byw ym Mhentre'r Eglwyds ers dau ddeg saith **o flynyddoedd**.

Maen nhw'n briod ers tri deg naw **o flynyddoedd**.

***Does dim treiglad ar ôl "ers"**

'Dw i'n byw ym Mhentre'r Eglwys ers pum mlynedd.

Mae hi'n byw yn Nhonyrefail ers blynyddoedd!

Gair o Gymorth – Cymharu

To compare things in Welsh, we use the endings “ach” and “a”. The ending “ach” is the equivalent to the ending “er” in English, so **taller** would be **talach**. Similarly, **tallest** would be **tala** in Welsh. Er enghraifft (for example):

tall	tall	taller than	the tallest	as tall as
tal	yn dal	yn dalach na	y tala / y dala	mor dal â
byr	yn fyr	yn fyrrach na	y byrra / y fyrra	mor fyr â
tenau	yn denau	yn deneuach na	y teneua / y deneua	mor denau â
tew	yn dew	yn dewach na	y tewa / y dewa	mor dew â

As in English, with longer adjectives, we use the words “more” and “most”, “mwy” a “mwya” yn Gymraeg! Er enghraifft (for example):

interesting	interesting	more interesting than	the most interesting	as interesting as
diddorol	yn ddiddorol	yn fwy diddorol na	y mwya diddorol	mor ddiddorol â

Fel yn Saesneg, mae rhai ansoddeiriau yn afreolaidd. *As in English, there are some irregular adjectives:*

da	yn dda	yn well na	y gorau (y bachgen gorau/y ferch orau)	mor dda â
drwg /gwael	yn ddrwg	yn waeth na	y gwaethaf (y bachgen gwaethaf/y ferch waethaf)	mor wael â
bach	yn fach	yn llai na	y lleia (y bachgen lleiaf/y ferch leiaf)	mor fach â
mawr	yn fawr	yn fwy na	y mwya (y bachgen mwyaef/y ferch fwyaf)	mor fawr â
isel	yn isel	yn is na	yr isa	mor isel â
uchel	yn uchel	yn uwch na	yr ucha	mor uchel â

Cymharu – Ansoddeiriau Afreolaidd / Camparing – Irregular Adjectives!

Bach	Mae Bob yn fach	Mae Sion yn llai na Bob	Sion yw'r lleia Sian yw'r leia
Mawr	Mae Dafydd yn fawr	Mae Geraint yn fwy na Dafydd	Geraint yw'r mwya Gwenno yw'r fwya
Da	Mae Sion yn dda	Mae Dewi yn well na Sion	Dewi yw'r gorau Jane yw'r orau
Drwg / Gwael	Mae'r bwyd yn wael	Mae'r gwin yn waeth na'r bwyd	Y gwin yw'r gwaetha Y deisen yw'r waetha
Uchel	Mae'r mynydd yn uchel	Mae'r mynydd yn uwch na'r bont	Y mynydd yw'r ucha
Isel	Mae'r bont yn isel	Mae'r bont yn is na'r mynydd	Y bont yw'r isa

Cofiwch hefyd!

Mae Sian yn dalach na Gwenno

Dydy Gwenno ddim mor dal â Sian

Sian yw'r dalaf / Dafydd yw'r talaf

Mae darllen 'Lingo' yn fwy diddorol na darllen 'Y Beano'!

Mae Harrods yn ddrutach na'r Co-op! (*drud*)

Mae'r Co-op yn rhatach na Harrods! (*rhad*)

Mae Cymru'n wlypach na Sbaen (*gwlyb*)

Mae Simon Cowell yn enwocach na fi! (*enwog*)

John oedd y bachgen mwya
siaradus yn yr ysgol!

Cofiwch!

d > t

b > p

g > c

Gair o Gymorth - Pa mor aml, hen, dal, bell ? / How often, how old, how tall, how far?

Pa mor bell dych chi'n cerdded bob dydd?	Tua dwy filltir
Pa mor aml dych chi'n siopa am fwyd?	Tua dwywaith y mis
Pa mor drwm yw'r bag?	Mae'n drwm iawn – tua dau gilogram
Pa mor aml dych chi'n mynd at y deintydd?	Bob chwe mis
Pa mor dal yw dy frawd?	Mae'n dalach o lawer na fi! Tua chwe throedfedd!
Pa mor hir fydd y cyfarfod yfory?	Ddim yn hir iawn, gobeithio!
Pa mor hen yw'r bara 'na?	Dyw e ddim yn hen o gwbl, felly cawn ni frechdan!
Pa mor dda dych chi'n gallu canu?	Ddim yn dda o gwbl, yn anffodus!
Pa mor bell dych chi'n gallu nofio?	Tua milltir, ond yn araf!
Pa mor swnllyd yw'r band roc?	Maen nhw'n swnllyd iawn!
Pa mor hen yw'r got 'na?	Yn hen iawn – mae hi gyda fi ers blynnyddoedd!
Pa mor fawr yw'r neuadd?	Yn fawr iawn - mae lle i ddau gant o bobl yno!

Gair o Gymorth

Gorchmynion! Giving a command!

Ydych chi'n cofio? Edrychwrch ar y rhestr isod! (the list below)

	For a group of people or formally for someone you don't know	For one person or informally for someone you know
Eistedd	Eisteddwch!	Eistedda!
Darllen	Darllenwch!	Darllena!
Edrych	Edrychwch!	Edrycha!
Codi	Codwch!	Coda!
Bwyta	Bwytwch!	Bwyta!
Canu	Canwch!	Cana!
Ffonio	Ffoniwch!	Ffonia!
Peidio	Peidiwch!	Paid!
Rhedeg	Rhedwch!	Rheda!
Cerdded	Cerddwch!	Cerdda!
Aros	Arhoswch!	Arhosa!
Cymryd	Cymerwch ofal!	Cymer ofal!
Dal	Daliwch ati!	Dal ati!
Mynd	Ewch o 'ma!	Cer o 'ma!
Dod	Dewch i mewn!	Dere mewn!
Gwneud	Gnewch eich gorau!	Gwna dy orau!
Troi	Trowch i'r chwith!	Tro i'r chwith!
Rhoi	Rhowch gyfle i fi!	Rho gyfle i fi!
Bod	Byddwch yn ofalus!	Bydd yn ofalus!

Gair o Gymorth - Trefnolion – Ordinal Numbers

Ydych chi'n cofio?

1st	Y cyntaf	1af
2nd	Yr ail	2il
3rd	Y trydydd	3ydd
4th	Y pedwerydd	4ydd
5th	Y pumed	5ed
6th	Y chweched	6ed
7th	Y seithfed	7fed
8th	Yr wythfed	8fed
9th	Y nawfed	9fed
10th	Y degfed	10fed

Ffurfiau Gwrywaidd / Masculine Forms

Y tŷ cyntaf

Yr ail***dŷ**

Y trydydd tŷ

Y pedwerydd tŷ

Y pumed tŷ

Y tro cyntaf

Yr ail***dro**

Y trydydd tro

Y pedwerydd tro

Y pumed tro

* **ail + treiglad meddal**

Cofiwch!

Ffurfiau benywaidd / Feminine forms

Y **flwyddyn gynta**

Yr ail **flwyddyn**

Y **drydedd flwyddyn**

Y **bedwaredd flwyddyn**

Y **bumed flwyddyn**

Y **nofel gyntaf**

Gair o Gymorth – Y Calendr Cymraeg!

1af Y cyntaf	2il Yr ail	3ydd Y trydydd	4ydd Y pedwerydd	5ed Y pumed	6ed Y chweched	7fed Y seithfed
8fed Yr wythfed	9fed Y nawfed	10fed Y degfed	11eg Yr unfed ar ddeg	12fed Y deuddegfed	13eg Y trydydd ar ddeg	14eg Y pedwerydd ar ddeg
15fed Y pymthegfed	16eg Yr unfed ar bymtheg	17eg Yr ail ar bymtheg	18fed Y deunawfed	19eg Y pedwerydd ar ddeg	20fed Yr un <i>ge</i> infed	21ain Yr unfed ar hugain
22ain Yr ail ar hugain	23ain Y trydydd ar hugain	24ain Y pedwerydd ar hugain	25ain Y pumed ar hugain	26ain Y chweched ar hugain	27ain Y seithfed ar hugain	28ain Yr wythfed ar hugain
29ain Y nawfed ar hugain	30ain Y degfed ar hugain	31ain Yr unfed ar ddeg ar hugain				